

СТАНОВИЩЕ

от

проф. д-р Неда Балканска

На проекта за дисертация за присъждане на научната и образователна степен „доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, 1.2. Педагогика (Специална педагогика) - на тема:

Мултисензорни техники за преподаване на английски като чужд език при лица със специфични обучителни трудности

Автор: Христиана Дзану

Научен ръководител: проф. д-р Пелагия Терзийска

Общо описание на представените материали

Със заповед № 422/22.02.2024 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски” съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Мултисензорни техники за преподаване на английски като чужд език при лица със специфични обучителни трудности“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика). Автор на дисертационния труд е Христиана Дзану – докторант редовна форма на обучение към катедра „Управление на образованието и Специална педагогика“, с научен ръководител проф. д-р Пелагия Терзийска от ЮЗУ „Неофит Рилски”.

Представеният от Христиана Дзану комплект материали на електронен носител свидетелства, че кандидатът е изпълнил минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ

Актуалност на дисертационния труд.

Ученето през целия живот е проблем, който рядко се засяга в дисертационните трудове от областта на Специалната педагогика. В същото време възрастните с изразени нарушения имат огромна необходимост от разработване на адекватни методики, с помощта на които да продължават на формират редица способности. Овладяването на чужд език

предлага на личността големи предимства в съвременното общество, свързани с разширяване на възможностите за личностно развитие и професионална реализация, социалните контакти. Задачата за усвояването на чужд език от възрастните със специфични обучителни трудности поставя сериозни предизвикателства пред специалистите. Те са свързани с адаптиране на традиционните методи за преподаване към особеностите на споменатата група лица. В този смисъл темата на настоящия дисертационен труд се отличава с подчертана актуалност за научната и практическата сфера.

В структурно отношение разработката съдържа четири глави, увод, заключение, приноси и приложение, като общият обем е 164 страници. В приложенията детайлно е илюстрирана авторската програма на докторанта. Литературната справка съдържа 138 заглавия на латиница и на гръцки език.

Теоретичната постановка на проблема е представена в три глави и е структурирана задълбочено и последователно. Представени са различните нарушения, които влизат в състава на специфичните обучителни трудности. Разкриват се особеностите на обучението в зряла възраст- разкриват се потребностите възрастните учащи, както и организацията на ученето през целия живот в Европа. На този фон се представя концепцията за стиловете на учене и мултисензорното обучение по чужд език при възрастни.

Следва да отбележа, че изложението се отличава с адекватен за научна разработка стил и добри умения за интерпретация на чуждия опит.

Дизайнът на емпиричното изследване и анализът на резултатите са представени в четвърта глава. Изследователската програма е построена съответно изискванията на обучаващия експеримент. Програмата на изследване съдържа целта, хипотезите, методите, контингента, методиката и процедурата на изследване. Така формулираните цел и хипотези отговарят на основните аспекти, отразени в теоретичната рамка. Емпиричните данни са подложени на изключително сериозен статистически анализ, който по убедителен начин доказва тяхната стойност. Проведен е констатиращ и формиращ експеримент с приложение на програма за интервенция.

Информацията за участниците в изследването е детайлна и подкрепена с таблици. Докторантката работи с малка извадка, но предварително е апробирала методиката на изследване.

Данните са интерпретирани количествено и качествено. Получените резултати, тяхната достоверност и начинът на обсъждането им са представени последователно и точно. Приложените диаграми, по подходящ начин, визуализират оценката по зададените параметри.

Текстът на автореферата отразява достоверно съдържанието на дисертацията.

Публикациите по темата на дисертационния труд са шест, които покриват и дори надхвърлят минималните науметрични показатели

Приносите с научно-приложен характер на рецензирания труд са следните:

1. Подбрана е тема, която не е широко застъпена в научните изследвания и предоставя възможности за ценна информация в научен и практически план;
2. Систематизирана и анализирана е теоретичната информация, свързана със специфичните обучителни трудности, ученето през целия живот и популярната теория за множествена интелигентност, която е база за регистриране на индивидуалните стилове на учене на обучаваните, което позволява прилагането на мултисензорен подход в обучението и постигане на оптимални резултати от него;
3. Приложена е програма за интервенция, описана детайлно с предоставен ключ за оценка, която може да се прилага в широк периметър от специалистите в специалните и общообразователни учебни заведения, във висшите училища и центрове за обучение за възрастни;
4. Програмата за интервенция може да се адаптира към лица с други нарушения, които срещат трудности при овладяването на езика (напр. лица със слухови нарушения);

5. Предложената методика може да се адаптира и да се прилага в детска възраст - при деца и ученици със специфични обучителни трудности, със специални образователни потребности, а също така и при деца и ученици с типично развитие, за които регистрирането на персоналния стил на учене и съобразяването на обучението им с него, ще доведе до повишаване на качеството и резултата от обучението.

Препоръките ми са основно в структурно отношение: предлагам втора и трета глава да се обединят, а към структурата на дисертационния труд да се добави глава, представляваща дизайн на изследователската програма, в която са формулирани параграфи за целта, задачите и хипотезите на изследването, континента и методиката на експеримента. Тази информация е налице, но не е обособена според общооприетите изисквания за дисертационните трудове.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научно-приложни постижения, които представляват авторски принос в науката и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ЮЗУ „Неофит Рилски”. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания, приети във връзка с Правилника на ЮЗУ за приложение на ЗРАСРБ.

Описаните препоръки не намаляват достойнствата, а имат за цел да повишат качеството на дисертационния труд.

Във връзка с гореизложеното, давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’ на Христиана Дзану в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика).

31.04. 2024 г.

**Автор на становището:
(проф. д-р Неда Балканска)**

STANDPOINT

by Prof. Neda Balkanska PhD

of the dissertation project for awarding the scientific and educational degree "doctor" in the field of higher education 1. Pedagogical sciences, professional direction 1.2. Pedagogy (Special Education)

on the topic:

Multisensory techniques in teaching English as a foreign language for adults with special learning disabilities

***Author:* Tzanou Christianna**

***Supervisor:* Prof. Pelagia Terziyska, PhD**

General description of the presented materials

By Order № **422/22.02.2024** of the Rector of South West University "Neofit Rilski" I have been appointed as a member of the scientific jury to ensure a procedure for the defense of a dissertation work on the topic "Multisensory techniques in teaching English as a foreign language for adults with special learning disabilities" - for the acquisition of the educational and scientific degree 'doctor' in the field of higher education: 1. Pedagogical sciences, professional direction 1.2. Pedagogy (Special Education). The author of the dissertation is Tzanou Christianna - doctoral student at the "Special Education" department, supervised by prof. Pelagia Terziyska, PhD from the South West University "Neofit Rilski".

The set of electronic materials presented by Tzanou Christianna testifies that the candidate has fulfilled the minimum national requirements under Art. 2b, para. 2 and 3 of ZRASRB.

Actuality of the dissertation.

Lifelong learning is an issue rarely developed in Special Education dissertations. At the same time, adults with disabilities have a great need by implementation of adequate methods, with the help of which they can continue to form a number of abilities. Mastering a foreign language offers a person great advantages in modern society, related to the expansion of opportunities for personal development and professional realization, social contacts. The task of

acquiring a foreign language by adults with specific learning difficulties poses serious challenges to specialists. They are related to adapting traditional teaching methods to the characteristics of the mentioned group of persons. In this sense, the topic of the current dissertation is distinguished by its relevance for the scientific and practical spheres.

Structure of the dissertation. The dissertation contains four chapters, introduction, conclusion, contributions and appendix, and the total volume is 164 pages. The author's intervention program is illustrated in detail in the appendices. The literature reference contains 138 titles in Latin and Greek.

The theoretical formulation of the problem of the problem is presented in three chapters and is structured thoroughly and coherently. The different disorders that make up the specific learning difficulties are presented. The peculiarities of learning in adulthood are revealed - the needs of adult learners, as well as the organization of lifelong learning in Europe. At this background, the concept of learning styles and multisensory teaching in foreign language in adults is presented.

I should note that the presentation is distinguished by a style adequate for scientific development and good skills for interpreting foreign experience

Empirical research design and analysis of the results are presented in chapter four. The research program was built according to the requirements of the constructive experiment. The research program contains the purpose, hypotheses, methods, sample, methodology and research procedure. The aim and hypotheses thus formulated correspond to the main aspects reflected in the theoretical framework. Empirical data are subjected to extremely serious statistical analysis, which convincingly proves their value. An ascertaining and formative experiment was conducted with the application of an intervention program.

The information about the research participants is detailed and supported by tables. The doctoral student works with a small sample, but has previously approved the research methodology.

Data were interpreted quantitatively and qualitatively. The results obtained, their credibility and the way they are discussed are presented consistently and accurately. The attached charts, in a suitable way, visualize the evaluation according to the set parameters.

The text of the autoreferate completely reflects the content of the dissertation. It is in a volume of 53 computer pages.

There are six publications on the topic of the dissertation that cover the scientometric requirements for dissertations.

The scientific and practical contributions of the reviewed work are the following:

1. A topic is selected that is not widely represented in scientific research and provides opportunities for valuable information in scientific and practical terms;

2. The theoretical information related to specific learning difficulties, lifelong learning and the popular theory of multiple intelligences, which is a basis for registering the individual learning styles of students, is systematized and analyzed, which allows the application of a multisensory approach in teaching and achieving optimal results from it;

3. An intervention program is attached, described in detail with an evaluation key provided, which can be applied in a wide range by specialists in special and general educational institutions, in higher schools and adult education centers;

4. The intervention program can be adapted to persons with other impairments who experience difficulties in language acquisition (e.g. persons with hearing impairments);

5. The proposed methodology can be adapted and applied in childhood - for children and students with specific learning difficulties, with special educational needs, and also for children and students with typical development, for whom the registration of the personal learning style and aligning their training with it, will lead to an increase in the quality and result of the training.

My recommendations are mainly structural: I suggest that the second and third chapters be combined, and to the structure of the dissertation, a chapter presenting the design of the research program be added, in which paragraphs are formulated about the purpose, tasks and hypotheses of the research, the sample and the methodology of the experiment. This information is available, but not specified according to the generally accepted requirements for dissertations.

CONCLUSION

The dissertation contains scientific and practical achievements which represent an author's contribution to science and meet the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria (ZRASRB), the Regulations for the Implementation of ZRASRB and the relevant Regulations of South West University "Neofit Rilski". The presented materials and dissertation results fully correspond to the specific requirements adopted in connection with the Regulations of the South West University "Neofit Rilski" for the application of the ZRASRB.

Due to the above, I give my positive assessment for the conducted research, achieved results and contributions, and I propose to the honorable scientific jury to award the educational and scientific degree "doctor" to Tzanou Christianna in the field of higher education: 1. Pedagogical sciences, professional direction 1.2. Pedagogy (Special Education).

31.03. 2024.

**Author of the standpoint:
(Prof. Neda Balkanska PhD)**